

Psichosocialinių veiksnių įtaka narkomanijos prevencijoje

Dr. Loreta Stonienė
Lietuvos AIDS centras

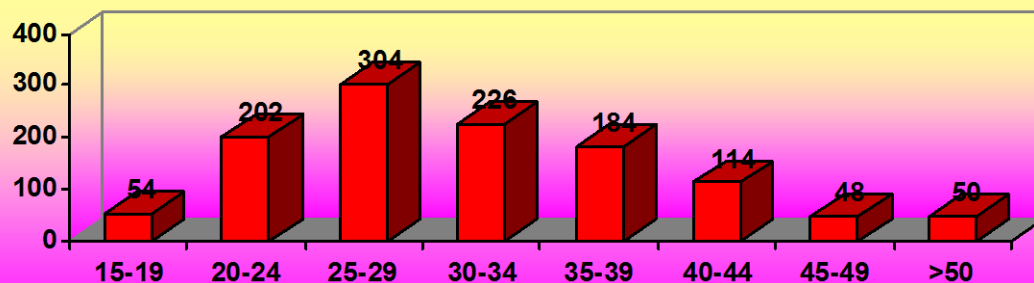
Vilnius, 2007 09 12

Lietuvos AIDS centro misija

- Lietuvos AIDS centro misija** - ŽIV/AIDS profilaktika ir kontrolė Lietuvoje, mažinant šalies gyventojų sergamumą ir mirtingumą nuo ŽIV infekcijos ir AIDS.

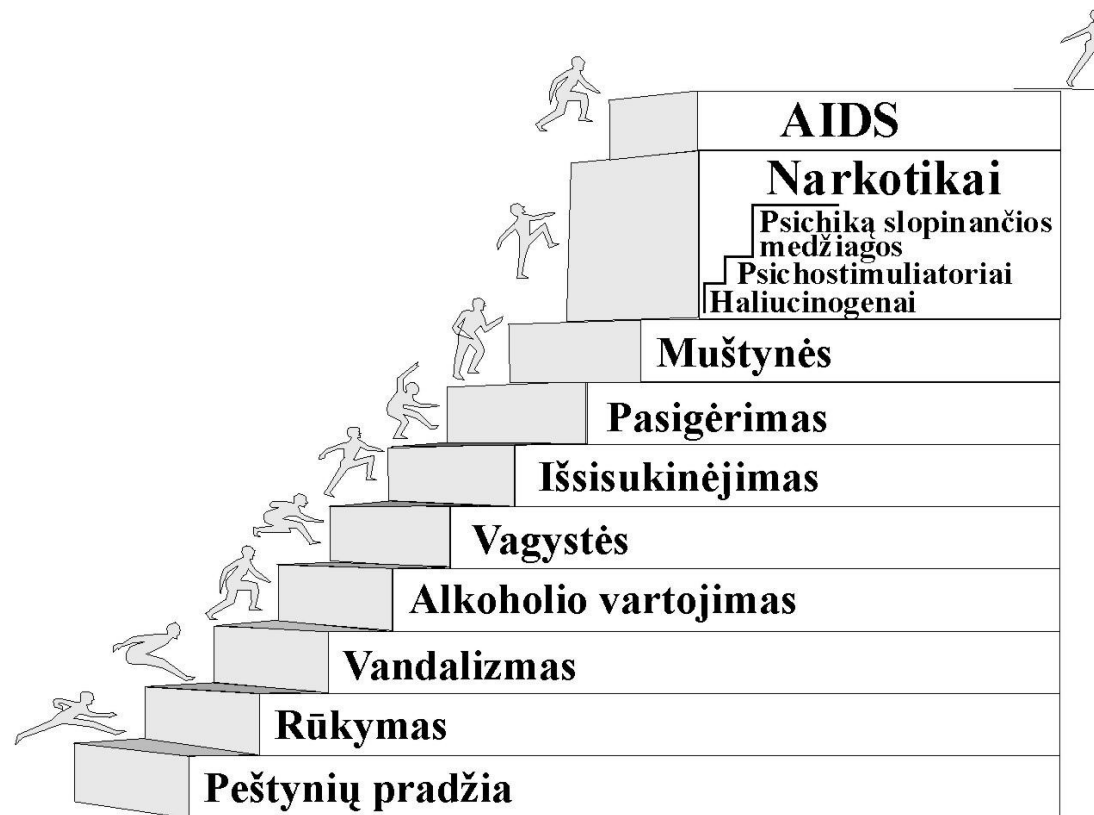
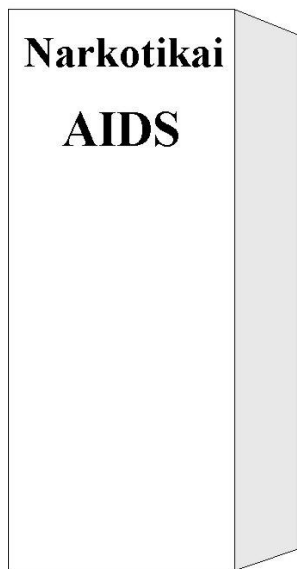
ŽIV infekcijos pasiskirstymas amžiaus grupėse, abs. sk.

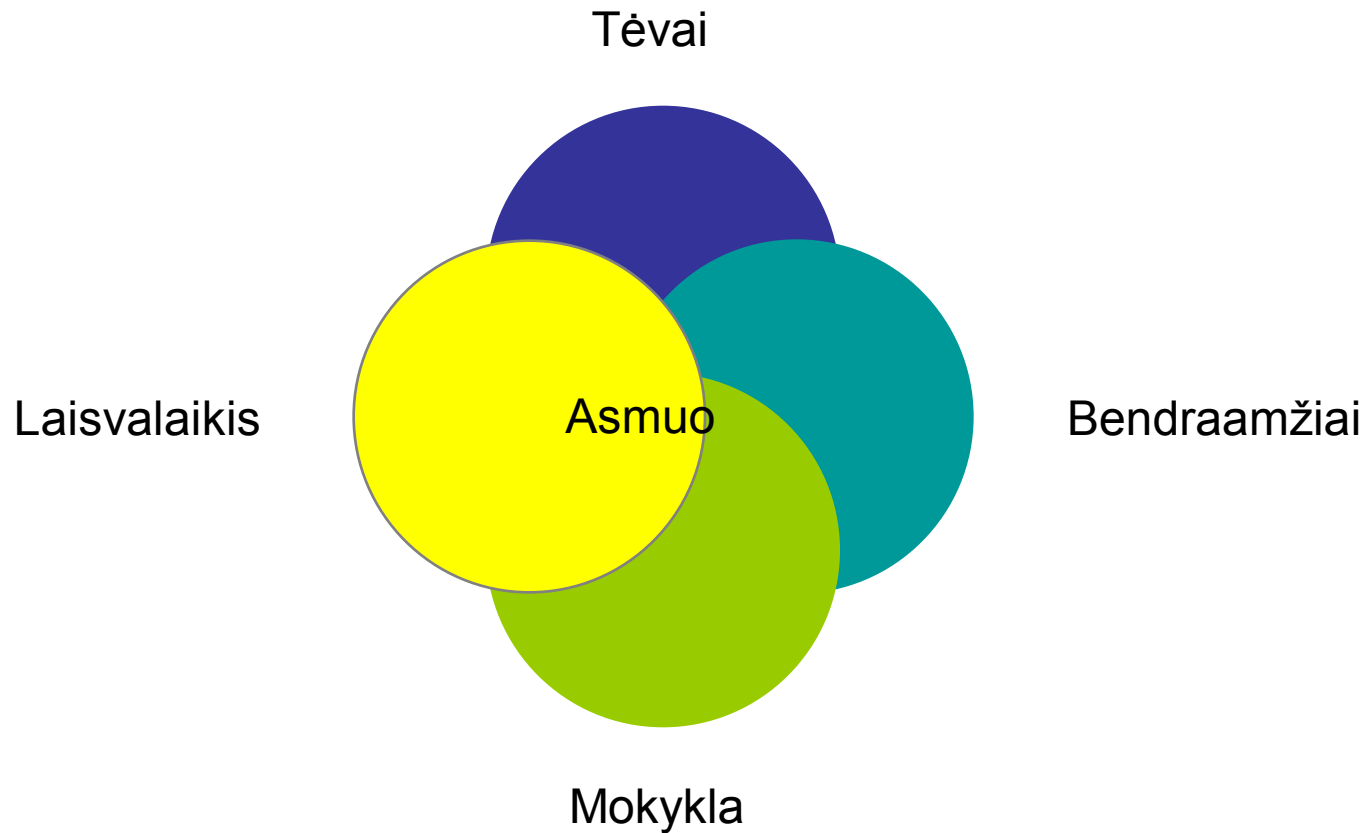
Šaltinis: LAC, 2007

Kuo mažiau vartojančių narkotikus, tuo mažiau
ŽIV infekuotų ir AIDS sergančiųjų

Kelias į priklausomybę ir AIDS

Paauglių pasaulis

Šaltinis: Icelandic centre for Social research and Analysis

Narkomanijos priežastys

- Biologinės - genetinės
 - **Psichologinės** (Asmenybė ir psichologiniai veiksniai.
Beveik visi asmenybės bruožai, kurie apsunkina individo galimybes rasti pasitenkinimą kasdieniniame gyvenime arba pritapti prie savo bendraamžių (taip išprovokuojant nerimą ir įtampą), gali paskatinti vartoti narkotikus, tokiu būdu bandant bent trumpam atitolinti problemas, pabėgti nuo realybės)
 - Socialinės:
 - šeimos įtaka
 - draugų įtaka ir kt.
- Psichosocialiniai stresai** (artimųjų mirtis, psichinis ar seksualinis smurtas, šeimos konfliktai, skyrybos, patyčios, nesėkmės mokykloje).

Psichologinės priežastys

- **Vieniškumo jausmas** (15 proc. berniukų ir 33 proc. mergaičių (15 m.) jaučiasi vieniši)
- **Depresija** (23 proc. berniukų ir 49 proc. mergaičių (15 m.) jaučia liūdesį ir prislėgtumą)
- **Hedonizmas (malonumas)**. Noras patirti kuo daugiau malonumų. Nesijaučia laimingi 19,2 proc. berniukų ir 29,4 proc. mergaičių.

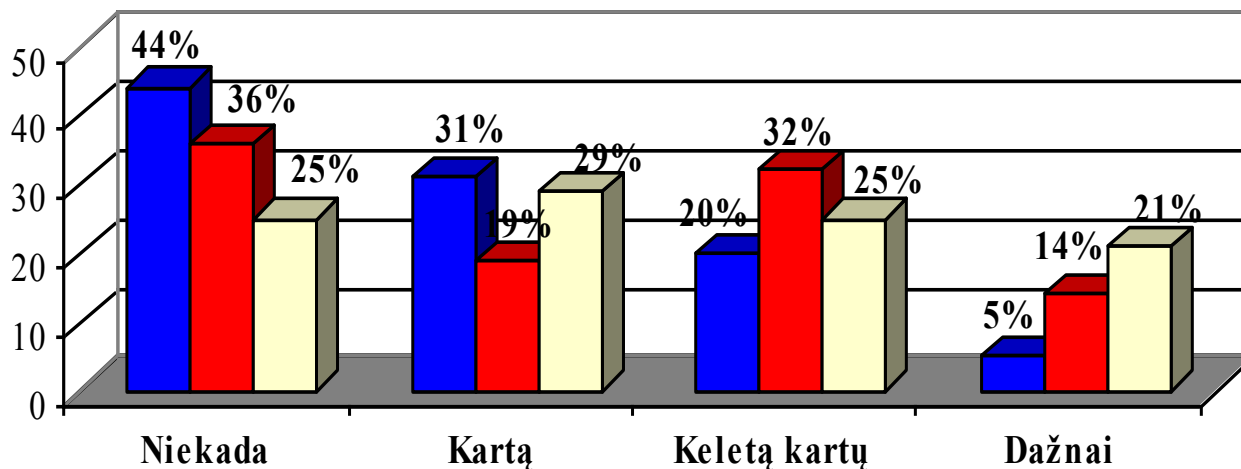
Psichologinės priežastys

✓ Pesimizmas ir nusivylimas žmonėmis

- Su abiem tėvais
- Su vienu iš tėvų ar kitu giminaičiu
- Globos namuose

Merginų nusivylimas artimaisiais priklauso nuo to, su kuo jos gyvena (N=272)

Merginų atsakymų
skaičius

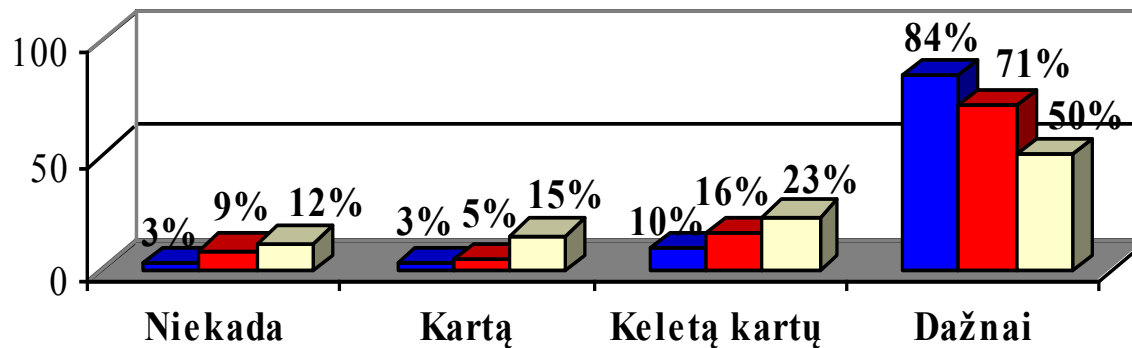
Kiek dažnai teko nusivilti artimaisiais Šaltinis: LAC, 2004

Psichologinės priežastys

Merginų atsakymų skaičius

- Su abiem tėvais
- Su vienu iš tėvų ar kitu giminaičiu
- Globos namuose

**Merginų meilės patyrimas
priklausomai nuo to, su kuo jos gyvena (N=272)**

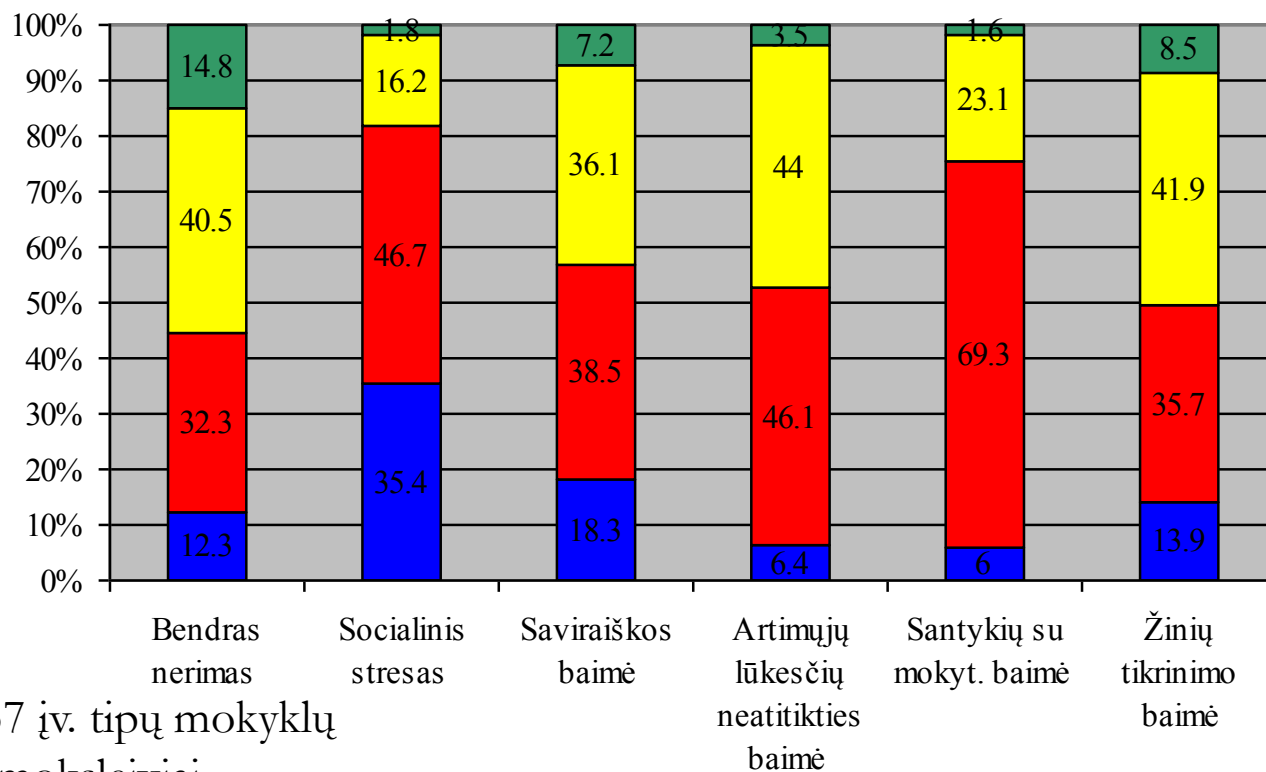
Kiek dažnai jaučiasi mylimos

Šaltinis: LAC, 2004

Psichologinės priežastys

- Nerimas
- Baimės jausmas

Tyrime dalyvavo 1257 įv. tipų mokyklų VII, VIII, IX klasių moksleiviai

■ Labai žemas ■ Žemas ■ Padidintas ■ Aukštas

Šaltinis. Martišauskienė E. Pedagoginių veiksmų įtaka vyresniųjų paauglių dvasiniam tapatumui. Acta Paedagogica Vilnensia, 2004 (12).

Nerimą gali sukelti individo nesugebėjimas susidoroti su stresu
Per dideli reikalavimai, turi būti pats geriausias...

Psichologinės priežastys

- **Vidiniai emociniai išgyvenimai ir konfliktai**

Apie 40 proc. moksleivių teigė, kad kiti moksleiviai mokykloje iš jų dažnai (2–3 kartus per mėnesį ir dažniau) tyčiojasi. 41 proc. berniukų ir 27 proc. mergaičių prisipažįsta, jog jie patys dažnai tyčiojasi iš kitų.

Galbūt dėl to visiškai nesijaučia saugūs mokykloje 13 proc. moksleivių.

Šaltinis: Tarptautinis moksleivių sveikatos ir gyvensenos tyrimas (HBSC), 2002

- **Žemas savęs vertinimas, nepasitikėjimas savimi.**

Pradėję vartoti narkotikus, jie pasijaučia visagaliai.

- **Jausmų reguliavimas.** Pykčio, gėdos, pavydo, baimės padeda atsikratyti slopinamieji narkotikai. Stimulatoriai padeda nuslopinti depresijos ir beprasmybės jausmus, o haliucinogenai – nusivylimo jausmo. Alkoholis padeda atsikratyti kaltės, vienišumo jausmų.

Lietuvos moksleivių psichikos sveikatos būklė
nepatenkinama. Mūsų šalies vaikams ir
paaugliams nustatoma daug psichikos sveikatos
sutrikimų požymių: vienišumo jausmas,
depresija, stresas, mintys apie savižudybę
.....

Prof. habil. dr. A.Zaborskis

Nuo 2004 m. rugsėjo mėn. mokyklose įvesti visuomenės sveikatos priežiūros specialistų (VSPS) etatai.

**LIETUVOS RESPUBLIKOS ŠVIETIMO IR MOKSLO
MINISTRAS
ĮSAKYMAS**

**DĖL PREVENCINIO DARBO GRUPIŲ MOKYKLOSE IR PREVENCINIO DARBO
KOORDINAVIMO GRUPIŲ SAVIVALDYBĖSE SUDARYMO BEI JŲ VEIKLOS
KRYPTIŲ APRAŠO PATVIRTINIMO**

2004 m. gruodžio 9 d. Nr. ISAK- 1970
Vilnius

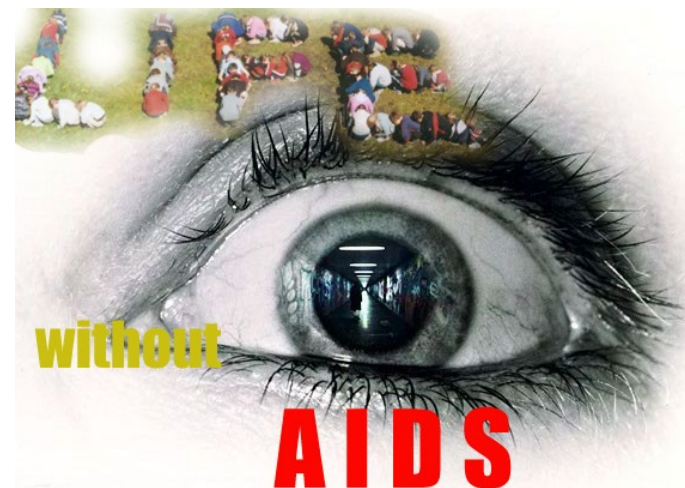
Įgyvendindamas Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2004 m. rugsėjo 17 d. įsakymą Nr. ISAK-1462 "Dėl teisės pažeidimų, mokyklos nelankymo, narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimo, ŽIV/AIDS, smurto ir nusikalstamumo prevencijos" (Žin., 2004, Nr. 145-5281), t v i r t i n u Prevencinio darbo grupių mokyklose ir prevenicinio darbo koordinavimo grupių savivaldybėse sudarymo bei jų veiklos kryptių aprašą (pridedama).

L.e. švietimo ir mokslo ministro pareigas

Algirdas Monkevičius

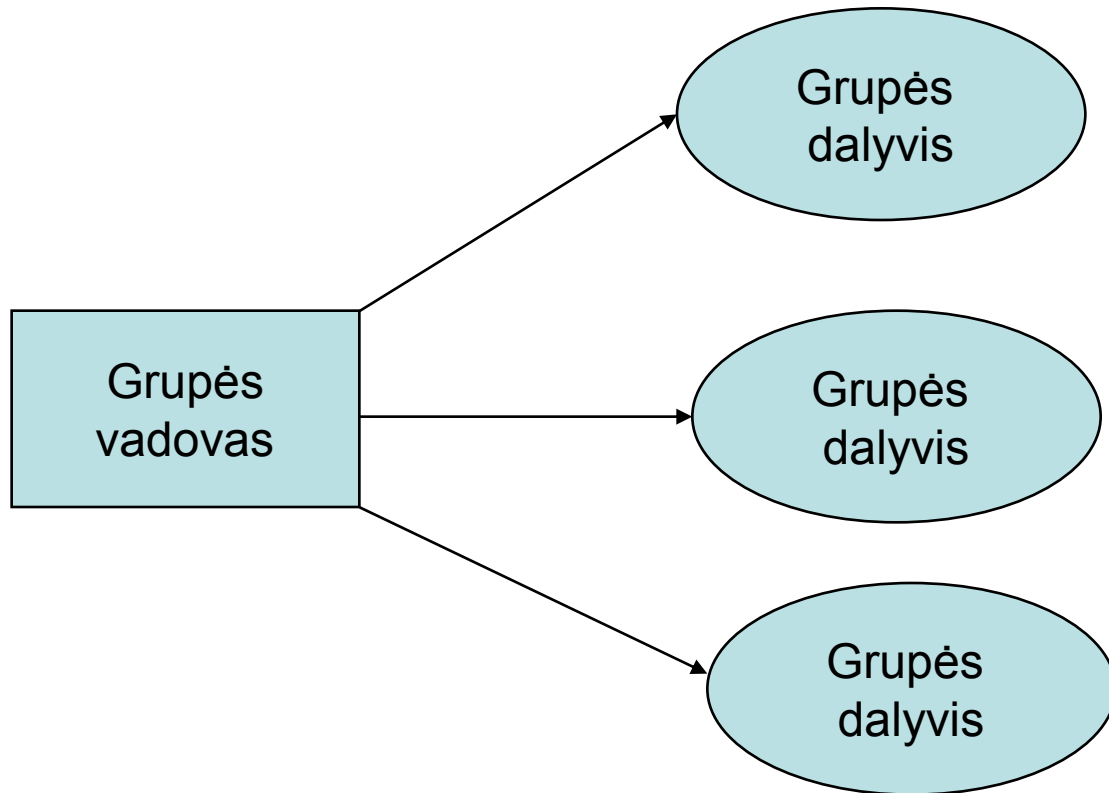
Darbo grupė sudaroma iš 7–15 narių: mokyklos vadovo ar vadovo pavaduotojo ugdymui, mokytojų, klasės auklėtojų, specialistų – socialinio pedagogo, psichologo, visuomenės sveikatos priežiūros specialisto, specialiojo pedagogo ir kt.

LR Sveikatos apsaugos ministro 2007 08 01 d. įsakymas Nr. V-630
“Dėl visuomenės sveikatos priežiūros specialisto, vykdančio sveikatos priežiūrą mokykloje, kvalifikacinių reikalavimų aprašo patvirtinimo

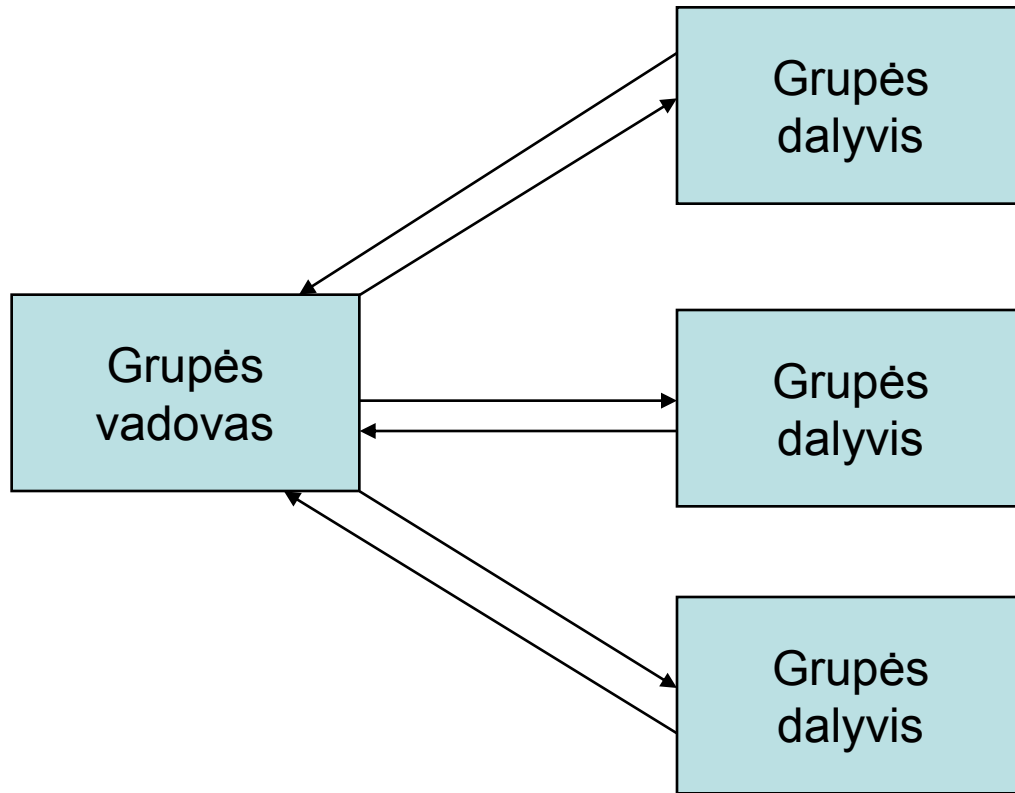
Konkurso “Mes prieš AIDS” darbai

1. Pasyvus metodas

- tai tokia grupės dalyvių ir vadovo tarpusavio bendravimo forma, kai vadovas yra pagrindinė mokymo proceso figūra, o grupės nariai yra pasyvūs klausytojai

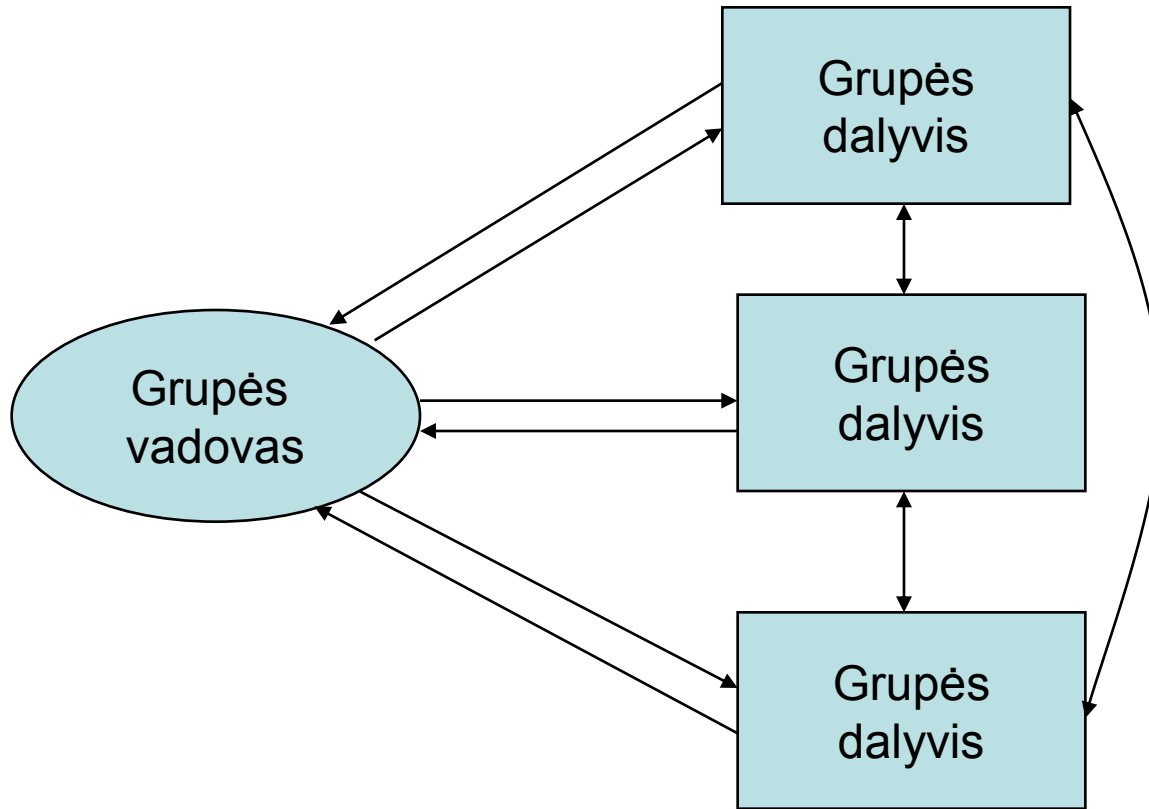
2. Aktyvus metodas

vadovas ir dalyviai
bendrauja tarpusavyje,
dalyviai ne pasyvūs
klausytojai, o aktyvūs
pamokoje/grupėje

Didina savęs vertinimą, pasitikėjimą savimi

3. Interaktyvus metodas

- orientuotas į didesnę grupės dalyvių bendravimą su vadovu ir tarpusavyje, į dalyvių aktyvumo dominavimą mokymosi procese

Didina savęs vertinimą, pasitikėjimą savimi

Mainai perkant „sargius”

- **Sumokam**

3 litai

Nepatogumo jausmas

Nemalonu

Gėda pirkti

- **Gaunam**

Dvasinę ramybę

Situacijos valdymo pojūtį

Apsisaugojate nuo
nepageidaujamo nėštumo

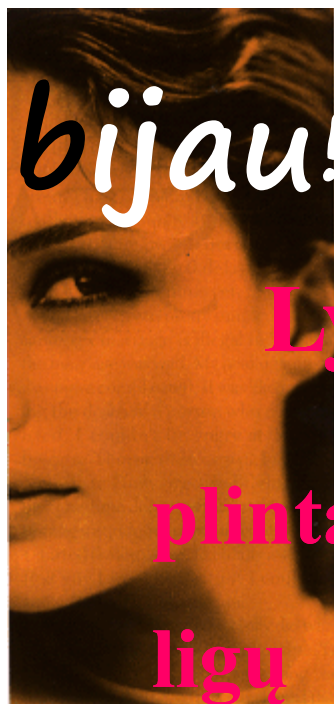
Apsisaugojate nuo LPI, taip
pat ir ŽIV

Nesudūžta rytojaus viltys

Mainai perkant ...

- Tabako atsisakymą.....
- Alkoholio atsisakymą....
- Atsisakymą vagiliauti....
- Pamokų lankymą.....
- Pagarbą suaugusiems....

DVIGUBOS PREVENCIJOS KONCEPCIJA

Kuo plačiau įtraukti populiarius
jaunimo atstovus
Naudoti stiprinančias žinutes

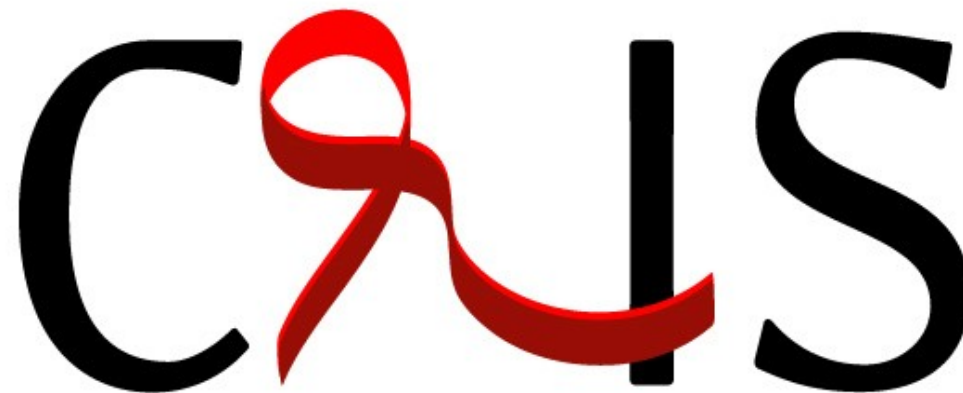
Nepageidauja
-mo nėštumo

Mes prieš AIDS'2007

www.aids.lt/konkursas

Pasaulinės AIDS kampanijos Lietuvoje veidas –
šeima – Asta ir Giedrius Masalskiai

COUNTRY RESPONSE INFORMATION SYSTEM

**Nacionalinio atsako informacinė sistema
(NAIS)**

Apimties ŽIV/AIDS prevencijos indikatoriai (15-24 metų amžiaus jaunimas)

- Apmokytų pedagogų ir švietėjų skaičius
2 vykdytų mokymų formos:
 - pedagogų mokymai dėl ŽIV prevencijos
 - bendraamžių mokymai
- Jaunų asmenų, pasiektų prevencinėmis programomis, skaičius

Žinių bei elgesio indikatoriai 15-24 metų amžiaus jaunimo ŽIV plitimo žinių įvertinimas

- **Proc. 15-24 metų amžiaus jaunimo, kurie žino ŽIV plitimo kelius ir neturi klaidingų įsitikinimų.**

Klausimai:

- Kaip manote, ar tik vieno ištikimo, neužsikrėtusio ŽIV lytinio partnerio turėjimas sumažina riziką užsikrėsti ŽIV?
- Kaip Jūs manote, ar prezervatyvų naudojimas sumažina riziką užsikrėsti ŽIV?
- Ar sveikai atrodantis žmogus gali būti užsikrėtęs ŽIV?
- Ar galima užsikrėsti ŽIV bučiuojantis?
- Ar žmonės gali užsikrėsti ŽIV kartu valgydami maistą su užsikrėtusiu ŽIV žmogumi?
-
- Skaitiklis: Asmenų, teisingai atsakiusių į visus penkis klausimus skaičius
- Vardiklis: Asmenų, dalyvaujančių apklausoje, skaičius

**Pastaba: Būtina skirstyti pagal amžių (15-19, 20-24),
bei pagal lytį (vyras, moteris)**

Žinių bei elgesio indikatoriai 15-24 metų amžiaus jaunimo lytinių santykių pradžiai

- Proc. asmenų, turėjusių lytinius santykius iki 15 metų.

Klausimai:

- Ar turėjote lytinių santykių?
- Jei taip, kiek metų jums buvo pirmų lytinių santykių metu?
- Skaitiklis: Asmenų, turėjusių lytinių santykių iki 15 metų, skaičius
- Vardiklis: Respondentų skaičius

•Pastaba: Būtina skirstyti pagal amžių (15-19, 20-24 m.),
•bei pagal lytį (vyras, moteris)

Kiti nacionaliniai indikatoriai visuomenė

- **Proc. asmenų, kurie nenorėtų gyventi kaimynystėje su ŽIV užsikrėtusiais asmenimis**

Klausimai:

- Ar sutinkate gyventi kaimynystėje su ŽIV užsikrėtusiais asmenimis?
- Skaitiklis: Asmenų, sutinkančių gyventi kaimynystėje su ŽIV užsikrėtusiais asmenimis, skaičius
- Vardiklis: Respondentų skaičius

- **Pastaba: Būtina skirstyti pagal amžių (15-19, 20-24, 25-49 m.),**
- **bei pagal lytį (vyras, moteris)**

SĖKMĖ AR NESĖKMĖ?

**Stiklinė
pusiau pilna
ar
pusiau tuščia ?**

Kasdien reikia eiti pirmyn, o ne atgal

Ačiū už dėmesį

8 5 2 300124

8 687 29 942

<http://www.aids.lt>
svietimas@aid.lt

loreta@aid.lt

